

BOEKBESPREKINGEN

Prof. Dr. C. H. FISCHER: *Die Kunststoff-Füllung aus schnellhärtenden Polymerisaten*, Uitgave J. A. Barth, Leipzig, 1952, 102 bladz., 120 afb., 5,60 DM.

Schrijver heeft in deze monographie alles willen neerleggen, wat van belang is voor een verantwoord gebruik van snelhardende kunsthar in de conserverende tandheelkunde. Hierbij blijkt, dat hij zich zorgvuldig op de hoogte gesteld heeft van de door anderen gepubliceerde ervaringen en inzichten. Waar deze soms lijnrecht tegenover elkaar stonden, heeft schrijver gepoogd, niettemin tot algemeen-geldende principes te komen, waaraan elke verwerker van dit materiaal zich in elk geval veiligheidshalve dient te houden. De monographie begint met de vermelding der algemene grondslagen, en de chemische en physische eigenschappen van het nieuwe materiaal. Na een bespreking der sterk-uiteenlopende verwerkingswijzen voor de voornaamste fabrikaten volgt de behandeling der caviteitspreparatie, bescherming van de vitale pulpa, keuze der kleuren, gebruik van matrices (bij voorkeur de Universalmatrixhalter van Müller), stoptechniek, reparatiemogelijkheid en de definitieve afwerking van de vulling. Vervolgens behandelt schrijver de indicatiestelling bij elke caviteitsklasse en de speciale eisen, welke voor preparatie en vulling gelden. Waar andere gezaghebbende auteurs dit materiaal ongeschikt achten voor vullingen, die aan kauwdruk onderhevig zijn, heeft auteur hiertegen geen overwegend bezwaar. Hij vermeldt verder een reeks van experimenten op de conserverende afdeling der Universiteit Göttingen bij patiënten, welke onder regelmatige controle staan, teneinde de grenzen der mogelijkheden van het nieuwe materiaal te peilen. Het resultaat van genoemde experimenten, welke nog niet lang genoeg in observatie waren, wettigen voorlopig hoopgevend verwachtingen. Wie echter goed leest, kan tevens ervaren, dat schrijver deze stoutmoedige, doch vaak hachelijke proefnemingen allermint als geschikt voor de algemene praktijk wenst te propageren! Overal, waar hij de bedenkelijke toepassing dezer nog onvoldoende-gefundeerde methoden door tandartsen reeds waarnam, verzuimt hij niet, ertegen te waarschuwen! Men begeve zich dus nooit op glad ijs, en houde zich vooralsnog aan de algemeen-erkende veilige werkwijze. Het nieuwe materiaal moge een eerlijke kans krijgen; daarom brenge men zijn reputatie niet in discredit door onverantwoorde toepassingen. Uit alles blijkt, dat dit soort vullingen zeker niet gemakkelijker en vlugger te leggen is, of minder zorg en voorzorgen eist, dan die uit andere materialen; het tegendeel is eerder het geval! Referent kan deze monographie met warmte aanbevelen, daar zij op haar gebied een waardevolle bijdrage genoemd mag worden. De talrijke goede afbeeldingen en de algehele uitvoering van dit boekje zijn uitstekend verzorgd, en verdienen waardering. Een uitgebreide lijst van de reeds verschenen publicaties en een register completeren deze nuttige uitgave.

van Daalen

KORKHAUS, Prof. Dr. GUSTAV u.a. *Zahn-, Mund- und Kieferheilkunde in Vorträgen - Hft 9 Entwicklungsstörungen beim Zahnwechsel* Uitg. Carl Hanser Verlag - München 1952. Ingen. 15,60 DM., Geb. 18 DM.

In een keurig verzorgd boekje van 150 pagina's werden de voordrachten van het congres in September 1950 van de „Deutsche Gesellschaft für Kieferorthopaedie“ uitgegeven. Reichenbach bracht de voorlopige resultaten van een door hem ingesteld onderzoek naar de mogelijke overeenkomsten tussen tandontwikkeling en de vordering der sexuele rijpheid. Hoewel zijn onderzoek nog niet

voltooid was, kon reeds, uit daartoe samengestelde curven, op merkwaardige punten van overeenstemming worden gewezen.

Adler onderzocht twee groepen van resp. 779 en 1093 kinderen uit streken waar het drinkwater resp. 1 mgr. en 0.20 mgr. per Liter fluor bevatte en richtte daarbij zijn aandacht hoofdzakelijk op de doorbraaktijden der praemolaren. Opgemerkt werd, dat in het gebied met fluorarm drinkwater de P_2 inf. en sup. te vroeg doorbreken t.o.v. M_2 inf. en C sup. Dit verschil met de P_2 doorbraak in fluor-rijke streken werd toegeschreven aan het verschil in cariës-frequentie bij de melkelementen van beide groepen. Noltmeijer en Korkhaus leverden minder belangrijke bijdragen over doorbraakstoringen. Zeer interessant is echter de bijdrage van Gerlach over de groeiverhoudingen in de kaakbasis der maxilla in verband met disharmonieën in het wisselgebit. Hausser richtte zijn aandacht speciaal op de wisseling der fronttanden en leverde daarmee een goede bijdrage. Dit onderwerp trok tevens de belangstelling van Schwarz, die het op de, van hem bekende, degelijke wijze behandelde. Natuurlijk ontbrak de F.K.O.-behandeling niet op het programma.

Eschler, Becker en Korkhaus gaven hierover hun indrukken duidelijk weer. Een interessante publicatie van Ascher over de gevolgen van ongelukken in de kleuter- en kinderleeftijd mag niet onvermeld blijven. Resumerende kan gezegd worden, dat dit boekje een duidelijk beeld geeft van de gevaren, die ons tand-kaakstelsel bedreigen bij de overgang van eerste naar tweede dentitie, terwijl bovendien aan preventie en therapie goede aandacht werden besteed.

Broekman - Utrecht

Dr. Peter Adler, Dr. Joseph Uri. *Die zahnärztliche Lokalanaesthesie. Ihre physiologischen und pharmakologischen Grundlagen.* (Zahnheilkunde in Einzeldarstellungen, Folge X). 140 pag., 4 afb. München, 1952. Carl Hanser Verlag. Inge-naaid 12.80 DM.

De auteurs beogen in dit werk een overzicht te geven van de stoffen, die gebruikt worden voor de plaatselijke of geleidingsanaesthesie. Tevens worden de pharmacologische samenstellingen en de physiologische werkingen beschreven.

Na een inleidende beschouwing over het geringe verschil in werking en samenstelling van de algemene en locale anaesthetica bepalen schr. zich tot laatstgenoemde groep. Zij geven een duidelijke beschrijving van de innervatie van het mondgebied en de mogelijkheden van geleidingsanaesthesie. Bij de verdoving van de N. mandibularis blijft in het algemeen de drukgevoeligheid der elementen behouden, daar het periodontium wordt geïnnerveerd via de sympathicus. Betreffende de techniek van de locale anaesthesie wordt aangeraden, zo min mogelijk intraneuraal te injecteren; dit voorkomt veel complicaties, zoals bv. napijnklachten.

De samenstelling van de injectievloeistof moet aan de volgende eisen voldoen: isotonie, isoionie en isohydrie. Geringe afwijkingen in de isotonie worden door het weefsel wel verdragen. Zo kan men om de werkzaamheid te verhogen een licht hypotonische oplossing gebruiken. Volkomen isoïonisch kan de vloeistof nooit zijn, daar anders zelfs geen anaestheticum zou kunnen worden toegevoegd. Onder isohydrie wordt verstaan een gelijke waterstofionenconcentratie van vloeistof en weefsel. Aangezien de oplossingen van locale anaesthetica beter houdbaar zijn, wanneer de reactie zuur is, wordt ook aan de eis van isohydrie steeds te kort gedaan. Vers bereide injectievloeistof met $pH = 7$ is dus aan te bevelen. Bovendien moet in het weefsel, wil het anaestheticum werkzaam zijn, een basisch milieu gehandhaafd blijven. Een te sterk zure reactie kan dus de werkzaamheid niet verhogen.

Het werk bevat een uitvoerige opsomming aangaande de chemische samenstelling en pharmacologische werking van diverse anaesthetica. Enige bijzonderheden over novocaïne en xylocaïne mogen hier volgen:

Novocaïne. De oplossing is neutraal en niet schadelijk voor het weefsel, zelfs niet in hogere concentraties. De vloeistof is niet goed houdbaar en vertoont op den duur een gele verkleuring. De chemische verandering gaat gepaard met een vermindering van de anaesthetische werking en een verhoging van de giftigheid. Novocaïne werkt vaatverwijdend, zodat een vaatvernauwend middel dient te worden toegevoegd.

Xylocaïne. Dit anaestheticum behoort tot een andere chemische groep. Het is sterker werkzaam: een oplossing van 0,25 % xylocaïne komt, wat de werking betreft, overeen met een 2% oplossing van novocaïne. Weliswaar is het ook giftiger, doch de relatieve giftigheid is geringer, daar de werkingsbreedte aanzienlijker is; het verschil tussen de minimale werkzame dosis en de minimale toxische dosis is groter. Voorts is het beter houdbaar; het werkt sneller in, de verdoving is langer en is dieper. Van overgevoeligheid voor xylocaïne is niets bekend. Het is tevens werkzaam als oppervlakte-anaestheticum. Soms veroorzaakt het lichte onpasselijkheid.

Het werk bevat verder een uitgebreide verhandeling over vasoconstringentia, die niet slechts dienen om de duur van de verdoving te verlengen, doch ook om de opname van de toxische stoffen te vertragen; aldus worden zij beter door het lichaam verdragen. Tevens wordt de doorbloeding van het operatieterrain erdoor verminderd.

Een apart hoofdstuk wordt gewijd aan de wijze waarop het anaestheticum zijn werking ontplooit; diverse theorieën hieromtrent worden vermeld.

Tenslotte worden achtereenvolgens behandeld de allergie, de nevenwerking der verschillende stoffen, de reacties van de patient op de inspuiting, zomede de indicaties en contra-indicaties voor locale en algemene verdoving.

Een zeer lezenswaardig boekje, waarin de stof, gelijk bij zovele boeken in deze taal geschreven, op zeer grondige wijze is verwerkt. K. J. G. van der Laan

---

Das Neueste aus der Zahnheilkunde. Zeitschriftenreferate aus den Jahren 1949—1952.

1. Jahrgang. Herausgegeben von Dr. med. dent. FRANZEN; Verlag: Schlüter-sche Verlagsanstalt, Hannover. 560 blz. Prijs geb. f 19,25.

De onoverzienbare productiviteit zoals deze zich in de talrijke vaktijdschriften manifesteert, maakt het niet alleen de belangstellende practicus physiek onmogelijk, van alle voor hem interessant lijkende publicaties kennis te nemen. Dit stelt eisen aan tijd, omvatting- en herinneringsvermogen, die het presteerbare verre te boven gaan. Daarbij dient dan nog te worden gevoegd de conclusie tijdens de lectuur, dat niet zelden de daaraan bestede tijd en energie slecht gehonoreerd werden met de veronderstelde bijdragen tot nieuw verworven inzichten.

In de geboden mogelijkheid om snel een schifting te kunnen maken tussen het subjectief waardeloze en het voor nadere kennisneming wellicht bruikbare, vindt het referatenstelsel alleen al een bestaansgrond. Het wijst op efficiënte wijze de weg in het uitgestrekte parklandschap der publiciteit zonder welke het ondoenlijk is om niet door geestelijke uitputting en ontmoediging reeds in de aanvang te blijven steken.

De samensteller van deze ongetwijfeld degelijke referatenconstructie heeft hiermede een hanterbaar overzicht met bronvermelding nagestreefd ten aanzien van de diagnostische, therapeutische en technisch toegepaste nieuwig-

heden, zoals zij in de Duitse vakliteratuur tijdens de in de titel genoemde periode hun neerslag hebben gevonden. Beoogd werd alleen een zakelijke weergave, geen oordeel over de waarde van de betreffende publicaties.

In een tiental hoofdstukken is het gehele gebied der tandheelkunde (met inbegrip der grensgebieden), voor zover het artikelen in de vaktijdschriften betreft, gecomprimeerd. Het ligt in de bedoeling door een jaarlijkse aanvulling de stroom van publicaties in eenzelfde bedding af te tappen.

De op een bepaald onderdeel kritisch ingestelde en georiënteerde lezer wordt door deze referatenbundel gelegenheid geboden om bij een literatuurstudie op tijdeconomische wijze het kaf van het koren te scheiden en zijn belangstelling voor de Duitse publicaties een pad te wijzen, dat lonend kan zijn om te betreden.

P. H. B u i s m a n

Prof. Dr. H. CHRISTIAN GREVE. *Vom Zahnheilhandwerk zur Zahnheilkunde*. Mit 8 Bildern. Carl Hanser Verlag Munchen 1952. 68 blz. Geb. 5.80 D.M.

In dit als inleiding tot de ontwikkelingsgeschiedenis der tandheelkunde en -kunde voor studenten bedoelde boekje wordt een cultuurhistorische schets gegeven van de tijden waarin en de personen door wier bemiddeling het beroep zich ontwikkeld heeft tot een voor de huidige samenleving onmisbare stand. Naast de figuren, die daartoe naar hun beste kunnen hebben bijgedragen, zijn er in het verre verleden ook lieden geweest, die in hun avontuurlijk bestaan het tandlijden exploiteerden zonder iets te praesteren, en zelfs — zij het tijdelijk — tot aanzien geraakten. Een belangrijk aantal in de historie bewaard gebleven namen en het aandeel der dragers daarvan in de toepassing, ten dele ook vooruitgang van de gebitsbehandeling, passeren de revue in een viertal hoofdstukken van chronologische volgorde.

Neemt men in aanmerking dat twee derde deel van de inhoud gewijd is aan de tijd, voorafgaande aan de 19de eeuw en de overblijvende 18 pagina's in vogelvlucht de ontwikkeling en derzelve exponenten tot in de eerste decennia van de 20-ste tot onderwerp hebben, dan is het duidelijk dat men voor de nieuwste periode tevergeefs naar de ontwikkelingsgang der moderne tandheelkunde zal zoeken. Het zwaartepunt van deze inleiding is dan ook elders gelegd.

De geschiedkundige literatuur van ons vak is nog van bescheiden, althans overzichtelijke proporties voor wie zich daarin wil vermeien. Het onderhavige werkje kan zonder bezwaar zich daarbij aansluiten en als bron van informatie inzake de landen van West-Europa bij tijd en wijle ook voor anderen dan studenten van nut zijn.

P. H. B u i s m a n